

Zuzanna Czarnota

Studentka I₂ informacji naukowej i bibliotekoznawstwa

Instytut Nauk o Kulturze

Uniwersytet Śląski w Katowicach

e-mail: z.m.czarnota@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-7395-0531>

Edycje sag skandynawskich w Polsce – analiza repertuaru wydawniczego*

Abstrakt: W artykule dokonano omówienia literatury staroskandynawskiej, w szczególności sag skandynawskich (polskich przekładów wydanych w formie tradycyjnej i opracowań zabytków literatury staroskandynawskiej, z pominięciem elektronicznych tłumaczeń i fragmentów utworów), oraz zanalizowano tę twórczość pod kątem publikujących ją polskich wydawnictw. Głównym celem pracy było ukazanie dziejów literatury staroskandynawskiej w Polsce. Za pomocą metody bibliograficznej, metody analizy i krytyki piśmiennictwa oraz metody statystycznej zbadano i scharakteryzowano repertuar polskich oficyn wydających literaturę staroskandynawską od wieku XIX, z uwzględnieniem serii wydawniczych, w skład których wchodziły sagi, m.in. „Serii Dzieł Pisarzy Skandynawskich” Wydawnictwa Poznańskiego czy „Materiałów o Islandii” Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Islandzkiej. Jak ustalono, od pierwszych prób edytorskich z początku XIX w. do kolejnych inicjatyw wydawniczych upłynęło ponad 100 lat. Przegląd wydawnictw specjalizujących się w literaturze staroskandynawskiej wyraźnie wskazuje, że na czoło pod względem liczby publikacji wysuwają się Wydawnictwo Armoryka oraz Henryk Pietruszczak.

Słowa kluczowe: Działalność wydawnicza. Literatura staroskandynawska. Polska. Przekładoznawstwo. Saga. Saga skandynawska

Literatura staroskandynawska obejmuje zapiski literackie datowane na IX–XIV w., powstałe na terenach geograficznie i historycznie przy-

* Artykuł powstał na podstawie pracy licencjackiej pt. *Dziedzictwo sag skandynawskich we współczesnej kulturze polskiej*, napisanej pod kierunkiem dr hab. Agnieszki Gołdy, prof. UŚ.

należnych do Skandynawii. Wiąże się z terminami „literatura staronordycka” oraz „literatura staroislandzka”, odnosząc się odpowiednio do mniejszych lub większych obszarów, na których powstawała. Tematyka reprezentujących ją utworów dotyczy mitologii (powstanie świata, bogów i ludzi) oraz dziejów Skandynawii, panujących władców, potężnych rodów i występujących między nimi konfliktów. Literatura skandynawska to sagi skandynawskie, stanowiące przedmiot artykułu, poezja skaldów (staroskandynawskich poetów-wojowników) oraz dwie *Eddy*: *Edda starsza – poetycka*, czyli zbiór pieśni o tematyce mitologicznej, oraz *Edda młodsza – prozaiczna*, zawierająca komentarze do mitologii i zbiór reguł poetyckich. Sagi skandynawskie przez wieki pełniły funkcję kronik historycznych, a nierzadko wykorzystywano je w politycznych potyczkach między możliwymi skandynawskimi rodami. Są nieocenionym źródłem historycznym, posiadają niepodważalną wartość literacką i estetyczną.

Słowo *saga* wywodzi się od czasownika *segja*, w języku islandzkim oznaczającego *opowiadać, mówić*, oraz od „różnych jego derywatów czasownikowych (np. *sagða* – »powiedziałem/powiedziałam«) i rzeczownikowych (np. *saga* – »opowieść, historia«)” (Morawiec, Neubauer, 2015, s. 7). Mogło więc być używane na określenie zarówno fikcyjnych opowieści, jak i udokumentowanych kronik historycznych, czego przykładem jest *Saga Íslands*, co znaczy historia Islandii.

Sagi skandynawskie zaczęto tłumaczyć na język polski i wydawać na terenie Rzeczypospolitej w XIX w. i wydaje się je w naszym kraju do dziś (ich bibliografię zamieszczono w Aneksie). Nie da się jednoznacznie scharakteryzować grupy ich odbiorców. Są to zarówno osoby zawodowo zajmujące się sagami – ilustratorzy, tłumacze, historycy, filolodzy i inni – jak i przeciętni czytelnicy. Również wydawcy sag skandynawskich w Polsce reprezentują różne specjalizacje wydawnicze. I właśnie te oficyny stanowią przedmiot opracowania, jako element porządkujący omówienie kolejno pojawiających się na ziemiach polskich od XIX w. edycji sag skandynawskich (tabela 1). Za pomocą metody bibliograficznej, metody analizy i krytyki piśmiennictwa oraz metody statystycznej ustalono, które polskie firmy wydawnicze publikowały literaturę staroskandynawską, czy było to działanie jednorazowe czy zgodne z repertuarem wydawniczym oraz na jaką skalę przyczyniło się do propagowania sag skandynawskich w Polsce. Stosując metodę bibliograficzną przy opracowaniu *Bibliografii polskich przekładów sag skandynawskich* wykorzystano źródła, wśród których należy wymienić przede wszystkim publikację Ewy Suchodolskiej i Zofii Żydanowicz *Bibliografia polskich przekładów z literatury pięknej krajów skandynawskich* (Poznań, 1971) zawierającą opisy polskich przekładów

literatury skandynawskiej do roku 1969 włącznie. Przeanalizowano również „Przewodnik Bibliograficzny”, „Elektroniczną Bazę Bibliografii Estreichera”, katalog Biblioteki Narodowej, WorldCat, NUKAT, KVK oraz bibliotekę cyfrową Polona. Część opisów i większość charakterystyk przeprowadzono z autopsji na podstawie egzemplarzy dostępnych w: Bibliotece Śląskiej w Katowicach (poz. 26, 35–41 oraz 43–56 w Aneksie), Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej w Katowicach (poz. 4–5, 7, 11, 14–15, 29–32 w Aneksie), Miejskiej Bibliotece Publicznej w Katowicach (poz. 6, 8 w Aneksie) oraz Miejskiej Bibliotece Publicznej w Sosnowcu (poz. 10 w Aneksie).

Omówione zostały wszystkie wydawnictwa, które od XIX w. do 2018 r. ogłosiły przynajmniej jedną edycję literatury staroskandynawskiej. Podano również informacje na temat podstawowych cech publikacji, takich jak: zawartość, jakość tłumaczenia, aparat krytyczny, seria, liczba tytułów. Celem podjętych działań było wypełnienie luki powstałej w badaniach nad literaturą staroskandynawską, dzięki czemu niniejsza praca może stanowić przyczynek do dalszych badań nad edytorstwem sag w Polsce.

Tabela 1. Oficyny wydawnicze ogłaszające tłumaczenia literatury staroskandynawskiej

Nazwa wydawnictwa	Liczba publikacji z zakresu literatury staroskandynawskiej	Rok wydania
Józef Zawadzki	2	1807, 1828
Dom Książki Polskiej	1	1931
Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza	1	1960
Zakład Narodowy im. Ossolińskich	2	1968, 1986
Wydawnictwo Poznańskie	3	1968, 1973, 1974
Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej	1	1984
Księgarnia Akademicka	2	2006, 2013
Wydawnictwo Mandragora	2	2006
Wydawnictwo Armoryka	19	2007–2013, 2016
Wydawnictwo Chronicon, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach	1	2011
Henryk Pietruszczak	21	2015–2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Przewodnika Bibliograficznego”, „Elektronicznej Bazy Bibliografii Estreichera”, publikacji Ewy Suchodolskiej i Zofii Zydanowicz *Bibliografia polskich przekładów z literatury pięknej krajów skandynawskich* (Poznań, 1971), katalogu Biblioteki Narodowej, WorldCat, NUKAT, Polona oraz KVK.

W XIX w. opublikowano jedynie dwie prace w całości poświęcone literaturze staroskandynawskiej, obie w tłumaczeniu Joachima Lelewela. Były to: *Edda czyli Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* (Wilno, 1807) oraz jej udoskonalona wersja po wprowadzeniu poprawek przez autora przekładu *Edda to jest Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* (Wilno, 1828). *Eddy* zostały wydane w Wilnie nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego (1781–1838). J. Lelewel – wówczas student Uniwersytetu Wileńskiego – dokonał tłumaczenia na podstawie słabego francuskiego przekładu Paula Henriego Malleta i dlatego w 1828 r. opracował kolejną wersję przekładu *Eddy*.

Drukarz, księgarz i nakładca J. Zawadzki w 1805 r. założył w Wilnie własną drukarnię (Bieńkowska, Maruszak, 2005, s. 334)¹. Na początku zajmował się głównie drukiem podręczników szkolnych, wydawał też publikacje naukowe „gł. Profesorów Uniwersytetu, a po jego zamknięciu (1832) – beletrystykę” (Pelczar, 1972, s. 1011)². Druki J. Zawadzkiego cechowały się bogatymi zdobieniami drzeworytniczymi, miedziorytowymi i stalorytowymi oraz dbałością o wysoki poziom edytorski i poprawność językową (Pelczar, 1972, s. 1011).

Wydanie *Eddy czyli Księgi religii dawnych Skandynawii mieszkańców* (Wilno, 1807) w drukarni J. Zawadzkiego zawierało błędy wynikające z tego, że J. Lelewel posłużył się opracowaniem, a nie oryginalnym tekstem, z czego zdawał sobie sprawę. We wstępie do dru-

¹ Dzięki pomocy Adama Kazimierza Czartoryskiego Józef Zawadzki został mianowany na okres 10 lat Typografem Imperatorskiego Uniwersytetu Wileńskiego. Zezwolono mu na drukowanie i sprzedaż książek szkolnych, do nabożeństw, wydawnictw Uniwersytetu oraz kalendarzy (Pelczar, 1972, s. 1010). Drukarnia rozwijała się w szybkim tempie, w ciągu dwóch lat dysponowała dwunastoma prasami, licznymi kasztami w różnych alfabetach, zatrudniała 35 pracowników. W 1807 r. J. Zawadzki założył obok niej gisernię. W krótkim czasie stał się jednym z ważniejszych drukarzy i księgarzy wileńskich. Jego wydawnictwa znane były nie tylko w kraju, ale również w Rosji, Niemczech i we Francji. Szacuje się, że wydał około 400 tytułów (Bieńkowska, Maruszak, 2005, s. 334). Sylwetce typografa, który odegrał znaczącą rolę w kulturze polskiej, poświęcona jest monografia Radosława Cybalskiego *Józef Zawadzki – księgarz, drukarz, wydawca* (Wrocław, 1972).

² Wydawał też własnym nakładem dzieła m.in.: Adama Kazimierza Czartoryskiego *Myśli o piśmie polskich* (Wilno, 1810, 1812), Jana Śniadeckiego *Pisma rozmaite* (t. 1–4, Wilno, 1812–1822), Floriana Bobrowskiego *Słownik łacińsko-polski* (Wilno, 1822) oraz prace: Jana Wincentego Bandtkiego, Joachima Lelewela, Józefa Czecha, Jana Wolskiego, Augusta Bécu i innych (Pelczar, 1972, s. 1011). W repertuarze wydawniczym J. Zawadzkiego były także rozprawy akademickie i programy, nuty, kalendarze, podręczniki, dzieła literackie twórców, takich jak Adam Mickiewicz, Ignacy Krasicki czy Franciszek Zabłocki, utwory pisarzy starożytnych oraz czasopisma, m.in. „Dziennik Wileński” (1805–1806 i 1815–1818), „Tygodnik Wileński” (1816–1822) i „Wizerunki i Roztrząsania Naukowe” (od 1834).

giego wydania sam krytykował swoją pracę, nazywając ją streszczeniem wersji P.H. Malleta, które wymagało poprawek: „Samej zaś Eddy starej maleńki ułamek, a nowej streszczenie zrobiłem [...] podejmując to nowe Eddy w języku polskim wydanie, należało mi je przerobić zupełnie” (Sturluson, 1828, s. 5). Zgodę na druk drugiego wydania *Eddy* wydał w 1827 r. cenzor Norbert Jurgiewicz. Tak jak poprzednie, nie zawierało ono ilustracji, tablic ani map, z wyjątkiem wkładki na stronie 11, gdzie zamieszczono drzewo genealogiczne. Obie *Eddy* zostały opublikowane w twardej oprawie i odznaczały się drukiem wysokiej jakości oraz starannością językową. Pierwsze wydanie, o formacie 21 cm, liczyło 55 stron, 15 stron o innej numeracji i jedną nienumerowaną, natomiast drugie – 24 cm i aż 228 stron, w tym dwie nienumerowane.

Następne edycje tłumaczonych na język polski zabytków literatury skandynawskiej ukazały się dopiero w kolejnym wieku. Po trwającym ponad 100 lat zastoju, w epoce Młodej Polski ponownie obudziło się wśród czytelników zainteresowanie tym typem literatury. Jednak to w dwudziestoleciu międzywojennym, w 1931 r., nakładem Domu Książki Polskiej wydano zbiór *Saga o Gislím wyjętym spod prawa i inne sagi islandzkie* (Warszawa, 1931) w tłumaczeniu Artura Górskiego. Dom Książki Polskiej powołano do życia w styczniu 1921 r. z inicjatywy Towarzystwa Wydawniczego w Warszawie i Polskiej Składnicy Pomocy Szkolnych. Po początkowych trudnościach firma ta stała się właścicielem jednego z największych w tamtym okresie hurtowych lokali księgarskich w Polsce (*Dom*, 1922, s. 10–12).

Na opublikowaną po 10 latach działalności oficyny *Sagę o Gislím wyjętym spod prawa i inne sagi islandzkie* złożyły się: *Saga o Hawardzie z Fjordu Lodowego*; *Saga o Hrafnkelu ofiarniku Freja*; *Saga o Gudrun*; *Saga o Gislím wyjętym z pod prawa*; *Saga o Gunlaugu Żądło Wężowe*; *Saga o Torsteinie Obitym* oraz *Nawrócenie Islandji* (stanowiące fragment *Sagi o Njalu Białym*) opatrzone na końcu krótkim opracowaniem. Pomimo posłużenia się przez A. Górskiego niemieckimi przekładami i powtórzenia „błędów nieuniknionych w przekładzie z języka innego niż oryginalny” (Rey-Radlińska, 2009, s. 49) jego tłumaczenie spotkało się z uznaniem oraz doceniono „godny styl”. Dzięki temu jest ono uważane za takie, „któremu nikt potem nie dorównał” (Stieblin-Kamiński, 1982, s. 229). Książka ukazała się w miękkiej okładce, w formacie 20 cm i liczyła łącznie 373 strony.

Po II wojnie światowej, w 1960 r. zbiór sag w tłumaczeniu A. Górskiego opublikowała Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza. Wydawnictwo powstało w 1949 r. w Warszawie w wyniku fuzji dwóch Spółdzielni Wydawniczych założonych w 1946 r.: Wydawnictwa Ludowego i Chłop-

skiego Świata³. *Sagi islandzkie* (Warszawa, 1960), ukazały się w nakładzie 7350 egzemplarzy i stanowią zbiór pięciu różnych sag zwięzłych krótkim opowiadaniem o Torsteinie Obitym, w przekładzie A. Górskiego, pod redakcją Wiesława Myślińskiego, z ilustracjami Marii Hiszpańskiej-Neumann. Wydanie jest wynikiem przekładu niemieckiej edycji Eugena Diederichsa *Thule – Altnordische Dichtung und Prosa* (T. 1–24, Jena, 1920–1927), która obejmuje łącznie 24 tomy różnych sag rodowych, królewskich, rycerskich oraz opowiadanie o Torsteinie Obitym (*Sagi*, 1960, s. 289). W skład *Sag islandzkich* wchodzi kolejno: *Saga o Hawardzie z fiordu lodowego*; *Saga o Hrafnkelu, ofiarniku Freja*; *Saga o Gudrun*; *Saga o Gislím wyjętym spod prawa*; *Gunnlaug żądło węzowe* oraz *Saga o Torsteinie Obitym*. Publikacja opatrzona została oryginalnymi drzeworytowymi czarno-białymi ilustracjami M. Hiszpańskiej-Neumann, wykonanymi na papierze czerpanym, które zostały wkomponowane w tekst. Znacząco podnoszą one walory artystyczne *Sag islandzkich*. Książka ukazała się w miękkiej okładce, w formacie 21 cm i objętości 296 stron, w tym 8 nienumerowanych.

W dalszej kolejności nakładem Wydawnictwa Poznańskiego wydano trzy sagi. Firma ta została założona w 1956 r. przez Jerzego Ziołka i prowadziła działalność do 1992 r.⁴ Od początku specjalizowała się w literaturze naukowej i popularnonaukowej, publikowała również współczesną literaturę piękną polską i obcą. Sagi ukazały się w „Serii Dzieł Pisarzy Skandynawskich”⁵, która w znacznym stopniu przyczyniła się do promowania kultury i literatury skandynawskiej w Polsce. W skład serii wchodzi sagi skandynawskie w tłumaczeniu Apolonii Załuskiej-Strömberg, ilustrowane drzeworytami M. Hiszpańskiej-Neumann, wszystkie w nakładzie ponad 10 000 egzemplarzy: *Saga o Njalu* (Poznań, 1968) opatrzona wstępem Mariana Adamusa; *Saga rodu z Laxdalu* (Poznań, 1973); do której posłowie napisał Gerard La-

³ Imponująca lista autorów publikujących w Ludowej Spółdzielni Wydawniczej, wśród których wymienić można m.in. Jana Twardowskiego, Czesława Miłosza i Jana Szczepańskiego, obrazuje wszechstronność oficyny. W repertuarze wydawniczym LSW znalazły się opracowania historyczne, socjologiczne, literatura piękna, proza polska i przekładowa, literatura dla dzieci i młodzieży.

⁴ W 1993 r. z inicjatywy wojewody poznańskiego Włodzimierza Łęckiego oraz Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Wydawnictwo Poznańskie wznowiło działalność. Od 2012 r. kieruje nim prywatny właściciel (*Wydawnictwo Poznańskie*).

⁵ Ukazywała się w latach 1956–1990 pod redakcją Henryka Goldmanna, Adeli Skrentni i Marii Krysztofiak. W jej skład weszły wybitne dzieła głównie z zakresu literatury norweskiej, szwedzkiej i duńskiej, a także fińskiej, islandzkiej i farerskiej. W 2018 r. zdecydowano się na wznowienie serii.

buda; oraz *Saga o Egilu* (Poznań, 1974) również z posłowiem autorstwa G. Labudy. Książki opublikowano w twardej okładce, w formacie 25 cm i objętości kolejno: 359 stron i 12 kart tablic i rysunków; 214 stron, 2 nienumerowane oraz 7 kart tablic; 247 stron i 7 kart tablic.

Pomimo krytyki, z jaką spotkało się Wydawnictwo Poznańskie z powodu wprowadzenia zmian na etapie redakcyjnym bez wiedzy tłumaczki (Morawiec, Neubauer, 2015, s. 37), wymienione pozycje charakteryzują się ciekawymi rozwiązaniami edytorskimi, takimi jak ilustracje drzeworytowe M. Hiszpańskiej-Neumann, stylizacja na pismo runiczne czcionek występujących w tekście tytułów oraz inicjałów, zamieszczone mapy oraz drzewa genealogiczne. Zwiększa to atrakcyjność publikacji, zwłaszcza dla czytelników niezaznajomionych z sagami skandynawskimi.

Wkład w rozpowszechnianie sag skandynawskich w Polsce miało również powstałe w 1827 r. we Lwowie Wydawnictwo Ossolineum, tworzące wraz z Biblioteką Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Zostało założone przez Józefa Maksymiliana Ossolińskiego jako dar dla narodu polskiego, w celu wydawania opracowań historycznych i literaturoznawczych stanowiących wynik prac naukowych nad zbiorami Ossolineum (Bieńkowska, Maruszak, 2005, s. 333–334)⁶. W seriach wydawniczych publikowano eseistykę, literaturę klasyczną, naukową, popularnonaukową propagowano historię Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. W skład najstarszej w Polsce serii wydawniczej „Biblioteka Narodowa”⁷ wchodziły dwie sagi skandynawskie w tłumaczeniu A. Załuskiej-Strömberg: *Saga o Gunnlaugu Wężowym Języku* (Wrocław, 1968), opatrzona zdjęciami rękopisu, z rzetelnie opracowanym wstępem przybliżającym czytelnikowi historię Islandii, tablicami, mapami i licznymi przypisami, oraz równie starannie opracowana *Edda poetycka* (Wrocław, 1986) zawierająca oryginał staroislandzki *Eddy* w wydaniu krytycznym, bibliografię i indeks. Pierwsza z wymienionych publikacji ukazała się

⁶ Wydawnictwo Ossolineum to jeden z najważniejszych ośrodków polskiego życia edytorskiego i jednocześnie najstarsza działająca nieprzerwanie oficyna wydawnicza w Polsce. W szybkim czasie, po otwarciu oddziałów w różnych miastach, stało się potentatem na rynku publikacyjnym w Polsce. Po II wojnie światowej Zakład Narodowy im. Ossolińskich przeniesiono ze Lwowa do Wrocławia, a od 1953 r. funkcjonował w strukturach Polskiej Akademii Nauk. Wydawnictwo po skomercjalizowaniu w latach dziewięćdziesiątych XX w. ostatecznie w 2013 r. powróciło w struktury Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (*Wydawnictwo Ossolineum*).

⁷ Seria „Biblioteka Narodowa” powstała w 1919 r. z inicjatywy Krakowskiej Spółki Wydawniczej, od 1933 r. jej właścicielem jest Zakład Narodowy im. Ossolińskich. W serii publikowane są wybitne dzieła literatury polskiej i obcej. W 2013 r. patronat nad nią objął Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

w twardej okładce, w formacie 17 cm, liczy 63 strony w numeracji rzymskiej, 72 strony w numeracji arabskiej, 3 strony nienumerowane i 4 karty tablic. Natomiast *Edda poetycka* została wydana w oprawie broszurowej, w formacie 17 cm, liczy 416 stron oraz 60 stron w numeracji rzymskiej.

W 1984 r., z okazji czterdziestolecia utworzenia Republiki Islandii Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej⁸ wydało *Islendingabók* (Warszawa, 1984), powszechnie znane pod nazwą *Księga osadnictwa*, w cyklu zatytułowanym „Materiały o Islandii” jako jego 55. pozycję. Ten zabytek literatury islandzkiej, dzieło Ari Thorgilssona, (w formie zapisu nazwiska Ara Fródha), został przetłumaczony z islandzkiego przez Leona Ter-Oganjana i Stefana Ziętowskiego. Dzieło, opublikowane w miękkiej okładce, liczy 15 stron tekstu oraz 20 nienumerowanych stron tablic w formacie 20 cm.

Dopiero 20 lat po ogłoszeniu przez Ossolineum *Eddy poetyckiej* (Wrocław, 1986), w 2006 r. na polskim rynku wydawniczym ukazała się kolejna edycja tego zabytku literatury staroskandynawskiej – *Saga o Grenlandczykach ; Saga o Eryku Rudym* (Kraków, 2006) w tłumaczeniu i opracowaniu Anny Waśko, która jest także autorką wstępu. Podobnie jak w przypadku J. Zawadzkiego w XIX w. w Wilnie, publikacja miała związek z pracownikiem uniwersytetu powiązany z wydawnictwem, czyli A. Waśko. Pozycję tę wydała Księgarnia Akademicka w Krakowie, funkcjonująca od 1992 r. jako wydawnictwo naukowe oraz księgarnia specjalistyczna z dziedziny szeroko pojętej humanistyki i nauk społecznych, współpracująca z pracownikami naukowymi zarówno pobliskich krakowskich uczelni, jak i innych instytucji naukowo-kulturalnych (*Księgarnia Akademicka*)⁹.

⁸ Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej zostało założone w 1959 r. w Warszawie przez miłośników Islandii, a jego członkami są sympatycy tego kraju, m.in. naukowcy, podróżnicy, dziennikarze, studenci i młodzież szkolna. Poprzez organizację spotkań, prelekcji, pokazów filmów oraz udzielanie porad turystycznych Towarzystwo realizuje swoje cele – podtrzymywanie współpracy i przyjaźni między społeczeństwami polskim i islandzkim oraz wzajemne poznawanie historii, kultury i nauki. Instytucja ta jest w posiadaniu największego w Polsce zbioru islandyków, organizuje uroczyste obchody Święta Narodowego Islandii, opiekuje się mieszkającymi w Polsce Islandczykami, utrwalając przyjaźń między narodami (*Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej*).

⁹ Corocznie jej nakładem ukazują się monografie naukowe, materiały z konferencji, księgi pamiątkowe, słowniki i czasopisma naukowe. Księgarnia Akademicka oferuje książki i czasopisma zarówno w formie tradycyjnej, jak i elektronicznej, z zakresu humanistyki, prawa, administracji, zarządzania, nauk społecznych, ścisłych oraz medycznych.

Saga o Grenlandczykach..., opublikowana ze środków przeznaczonych na działalność statutową Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, ukazała się w miękkiej oprawie, w formacie 21 cm, o objętości 95 stron i 2 stron tablic. Kilka lat później nakładem Księgarni Akademickiej została wydana *Saga o Olafie Tryggvasonie* (Kraków, 2013) Oddra Snorrasona, również w tłumaczeniu i opracowaniu A. Waśko, opatrzona przez nią rzetelnym wstępem. Pozycja ta, licząca 171 stron, ukazała się w miękkiej oprawie i standardowym formacie 21 cm.

Dla porządku trzeba jeszcze wymienić dwie oficyny, które w XXI w. dołączyły do listy wydawców sag skandynawskich. W 2011 r. wspólnym nakładem Wydawnictwa Chronicon oraz Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w serii „Fontes – Translationes” ukazała się *Saga o Hallfredzie skaldzie kłopotliwym* w tłumaczeniu i opracowaniu Jakuba Morawca. Wydawnictwo Chronicon powstało w 2011 r. i specjalizuje się w publikowaniu książek z zakresu szeroko pojmowanej historii. Jego właścicielką jest Joanna Rosik (*Chronicon*). Natomiast Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego to uczelniana oficyna wydawnicza utworzona w 1968 r. w celu popularyzacji dokonań naukowych pracowników Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach¹⁰. Za wysoką jakość tłumaczenia sagi, wraz z wyczerpującym, 80-stronicowym opracowaniem, stanowiącym kompendium wiedzy o sagach skandynawskich, odpowiedzialny jest J. Morawiec, uznany w Polsce mediewista, zawodowo związany z Uniwersytetem Śląskim.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w publikowaniu tłumaczeń sag skandynawskich specjalizują się dwie oficyny wydawnicze. Pierwsza z nich, Wydawnictwo Mandragora, została założona w 1991 r. w Sandomierzu, a w 2006 r. zmieniła nazwę na Wydawnictwo i Księgarnia Internetowa Armoryka, zachowując swój dawny profil¹¹. Na repertuar wydawniczy Armoryki składają się: literatura piękna, prace o tematyce historycznej i religioznawczej, publikacje popularne, wyjaśniające zagadki natury, mity, sagi, eposy i teksty źródłowe¹². Książki Wydawnictwa Armoryka odznaczają się dbałością o jakość tłumaczeń.

Od 2006 do 2016 r. włącznie nakładem tej oficyny ukazało się 19 sag skandynawskich, niemal wszystkie w standardowym formacie 21 cm i oprawione w miękką okładkę. Były to opatrzone wstępem histo-

¹⁰ Wydawnictwo ogłasza w formie tradycyjnej i elektronicznej monografie naukowe, prace zbiorowe oraz czasopisma z zakresu wszystkich reprezentowanych przez pracowników uczelni dziedzin nauki (*Wydawnictwo Uniwersytetu*).

¹¹ Od 2009 r. funkcjonuje jako Wydawnictwo Armoryka. Specjalizuje się w publikowaniu książek w formie papierowej i cyfrowej.

¹² Wydawnictwo Armoryka prowadzi również działalność księgarską.

rycznym Andrzeja Sarwy wydania *Eddy prozaicznej* na podstawie tłumaczenia J. Lelewela *Edda: to jest Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* (Wilno, 1828), zatytułowane *Nowa Edda czyli Edda młodsza albo prozaiczna w przekładzie Joachima Lelewela oraz fragmenty oryginału islandzkiego Snorra-Edda, Prósaedda* (Sandomierz, 2006), 84-stronicowe, oraz *Nowa Edda czyli Edda młodsza albo prozaiczna* (wyd. 2, Sandomierz, 2006), 92-stronicowe. W 2007 r. opublikowano: *Sagę o Hønsa-Thórim* (Sandomierz, 2007) w tłumaczeniu Filipa Kuklewskiego, format 15 cm, 52 strony; *Nową Eddę czyli Eddę młodszą albo prozaiczną* (Sandomierz, 2007) w przekładzie J. Lelewela, ze wstępem historycznym A. Sarwy, 95-stronicową, w tym jedną nienumerowaną; 50-stronicową *Opowieść o Audunie z Zachodnich Fiordów* (Sandomierz, 2008) przełożoną z języka islandzkiego przez Martę Rey-Radlińską, format 15 cm; 60-stronicową *Sagę o Halfdanie synu Eysteinna* (Sandomierz, 2008) w przekładzie F. Kuklewskiego; *Eddę czyli Księgę religii dawnych Skandynawii mieszkańców* (Sandomierz, 2008) w tłumaczeniu J. Lelewela, ze wstępem A. Sarwy, o objętości 55 stron, 15 w numeracji rzymskiej i 2 nienumerowanych; 64-stronicową *Opowieść o Norna-Geście* (Sandomierz, 2009) w przekładzie i opracowaniu Renaty Leśniakiewicz, format 15 cm.

Ponadto Wydawnictwo Armoryka opublikowało serię „Sagi Islandzkie” pod redakcją R. Leśniakiewicz. Seria ta obejmuje 7 sag wydanych w latach 2009–2012, a w jej skład wchodzi kolejno: 110-stronicowa ilustrowana *Saga o Völsungach* (Sandomierz, 2009) przetłumaczona i opracowana przez R. Leśniakiewicz; 41-stronicowa *Saga o Halfdanie synu Eysteinna* (Sandomierz, 2009) w przekładzie F. Kuklewskiego, ze wstępem R. Leśniakiewicz; *Opowieść o Norna-Geście* (Sandomierz, 2010) w tłumaczeniu i opracowaniu R. Leśniakiewicz, o objętości 9 stron numeracji rzymskiej i 33 stronach, w tym 1 nienumerowanej; ilustrowana, licząca 42 strony *Saga o Hønsa-Thórim* (wyd. 2, Sandomierz, 2009) w przekładzie F. Kuklewskiego; 109-stronicowa ilustrowana *Saga o Viga-Glumie* (Sandomierz, 2010) przetłumaczona i opracowana przez Łukasza Malinowskiego; *Saga o wikingach z Jom: według Carla Christiana Rafna* (Sandomierz, 2011), w tłumaczeniu i z komentarzami Jana Wołuckiego, o objętości 168 stron i 2 nienumerowanych; oraz *Edda starsza – poetycka i młodsza – prozaiczna* (Sandomierz, 2012) ze wstępem A. Sarwy, licząca 157 stron, w tym 4 nienumerowane.

W dwóch kolejnych seriach Armoryki, „Religijne i Historyczne Teksty Źródłowe” oraz „Biblioteka Tradycji Europejskiej”, ukazały się głównie wznowienia *Eddy* w przekładzie J. Lelewela: *Nowa Edda czyli Edda młodsza albo prozaiczna oraz fragmenty oryginału islandzkiego*

Snorra-Edda, Prósaedda (wyd. 3, Sandomierz, 2007) opatrzona wstępem historycznym A. Sarwy, licząca 91 stron; *Edda starsza poetycka* (Sandomierz, 2009) pod redakcją Władysława Kota, licząca 115 stron i 2 nie-numerowane; *Edda młodsza prozaiczna* (Sandomierz, 2009) ze wstępem A. Sarwy, licząca 95 stron (warto nadmienić, że jest to wydanie bogato ilustrowane oryginalnymi dziewiętnastowiecznymi grafikami Frederika Sandersa, przedstawiającymi germańskich bogów i bohaterów); przetłumaczona przez J. Lelewela, zawierająca erraty i licząca 55 stron, 15 stron w numeracji rzymskiej i 2 nienumerowane *Edda czyli Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* (Sandomierz, 2009); *Księga Islandczyków* (Sandomierz, 2013) przetłumaczona, opatrzona wstępem i opracowana przez Artura Froyta, o objętości 32 stron numeracji rzymskiej, 73 stron i 2 stron nienumerowanych, zawierająca ilustracje.

Dziewiętnaście sag czyni z Wydawnictwa Armoryka jedno z czołowych wydawnictw specjalizujących się w ogłaszaniu tego typu źródeł na polskim rynku. Pierwsze miejsce zajmuje założona w 2015 r. w Zgorzelcu oficyna Henryka Pietruszczaka. Z całą pewnością w ciągu ostatnich trzech lat produkuje ona w wydawaniu sag w Polsce¹³. Od początku swej działalności do roku 2018 włącznie wydawnictwo H. Pietruszczaka ogłosiło drukiem ponad 20 różnych sag. Jako pierwsze pojawiły się na rynku dwutomowa *Norweska księga królów* (Zgorzelec, 2015) oraz trzynomowa *Księga królów* Snorriego Sturlasona (Zgorzelec, 2015). Wszystkie książki ukazały się w miękkiej oprawie, mają wymiary 21 lub 22 cm, nie zawierają dodatkowych materiałów i liczą od 126 do 385 stron¹⁴. Wyjątkowość projektu polega na tym, że sagi są publikowane w przekładzie H. Pietruszczaka¹⁵.

Oprócz wymienionych źródeł w Polsce ukazywały się dzieła zawierające fragmenty zabytków literatury staroskandynawskiej, jak ogłoszona w „Przeglądzie Warszawskim” (R. 4, T. 2, 1924) *Gunnlaug żądło węzowe: saga islandzka* w tłumaczeniu A. Górskiego. Swobodne adaptacje fragmentów sag zostały zamieszczone m.in. w publikacjach *Mity i legendy Europy* (Łódź, 1991) oraz *Smoki. Mity i legendy* (Wroc-

¹³ Oprócz sag nakładem wydawnictwa Henryk Pietruszczak ukazały się żywoty świętych, m.in. *Żywoty ojców* (Zgorzelec, 2018) oraz dzieła średniowiecznych uczonych: Euzebiusza z Cezarei, Liutpranda z Cremony, Prokopiusza z Cezarei oraz Teodoreta z Cyru.

¹⁴ Dokładne informacje dotyczące liczby stron, wymiarów oraz materiałów dodatkowych podano w aneksie.

¹⁵ To ceniony w środowisku pisarskim tłumacz literatury średniowiecznej oraz autor prac o tematyce mediewistycznej i językoznawczej. Ukończył liceum klasyczne, studiował mediewistykę i językoznawstwo na Pontificia Università Lateranense i Università degli Studi di Roma „La Sapienza” (Henryk Pietruszczak).

ław, 1992) Gilles'a Ragache'a i Francisa Phillippsa. Obecnie wiele sag skandynawskich jest również publikowanych w internecie, a dzięki bezpłatnemu dostępowi możliwy jest ich szeroki odbiór czytelnicy. Warto w tym miejscu wspomnieć o mającym na celu popularyzację literatury staroskandynawskiej w Polsce projekcie e-sagi – na portalu internetowym w szerokim dostępie i nieodpłatnie oferowane są sagi w tłumaczeniu Jacka Godka.

Podsumowując, analiza liczby pojawiających się na rynku wydawniczym w kolejnych latach publikacji pozwala wysnuć wniosek, że popularność literatury staroskandynawskiej w Polsce w przełożeniu na liczbę ogłaszanych książek od 2006 r. stale rośnie. Prym wiodą Wydawnictwo Armoryka oraz oficyna Henryka Pietruszczaka, przyczyniając się do szerzenia wiedzy na temat literatury, kultury i historii staroskandynawskiej. Omawiane wydania literatury staroskandynawskiej mają różny charakter – od naukowych opracowań sag, przez pozycje posiadające głównie walor literacki, z towarzyszącą im oprawą – mapami, drzewami genealogicznymi, stylizacją czcionki na znaki runiczne oraz ilustracjami i rysunkami – co ma na celu podniesienie waloru estetycznego, po publikacje, które zawierają teksty sag bez materiału ilustracyjnego i dodatkowych elementów (w szczególności publikacje H. Pietruszczaka).

Pomimo faktu, iż na polskim rynku wydawniczym literatury staroskandynawskiej przodują jedynie dwa wydawnictwa, to w połączeniu z tłumaczeniami dostępnymi w internecie liczba dostępnych tekstów literackich przynajmniej częściowo zaspokaja potrzeby czytelnice odbiorców. Jak wskazano na początku artykułu, trudno jednoznacznie wskazać odbiorców tego typu literatury, ale z pewnością należą do nich osoby naukowo bądź zawodowo związane z sagami, ponadto miłośnicy historii, Islandii i Skandynawii, a także zwykli czytelnicy. Na wczesnośredniowieczną kulturę Islandii składają się bowiem piękne krajobrazy oraz intrygująca historia, z walkami o wpływy, wojnami domowymi, konfliktami zwaśnionych rodów czy bieżącymi problemami społeczno-gospodarczymi. Jej częścią był także oryginalny system prawny oraz szczególne przywiązanie do zasad honorowych. Wszystkie te czynniki stanowiły inspirację dla autorów sag, dostarczając im fascynujących tematów zaczerpniętych z życia codziennego. Dzięki temu sagi przemawiają nawet do współczesnych odbiorców artystyczną niepowtarzalnością oraz wartościami estetycznymi.

Aneks

Bibliografia polskich przekładów sag skandynawskich

W stworzonej bibliografii, obejmującej wydania tekstów sag w Polsce od 1807 do 2018 r., zastosowano układ chronologiczny (dlatego w opisach pominięto daty wydania), z szeregowaniem alfabetycznym. Opisy zostały opracowane na podstawie normy PN-82/N-01152.01 *Opis bibliograficzny. Książki*. Głównym celem bibliografii jest zaprezentowanie możliwie najpełniejszej informacji o dziejach literatury staroskandynawskiej w Polsce. Część opisów została przejęta z publikacji Ewy Suchodolskiej i Zofii Żydanowicz *Bibliografia polskich przekładów z literatury pięknej krajów skandynawskich* (Poznań, 1971) zawierającej opisy polskich przekładów literatury skandynawskiej do roku 1969 włącznie.

Bibliografia obejmuje polskie przekłady wydane w formie tradycyjnej oraz opracowania zabytków literatury staroskandynawskiej, z pominięciem elektronicznych tłumaczeń oraz artykułów i fragmentów utworów. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w literaturze, prasie oraz w źródłach elektronicznych funkcjonuje stosunkowo duża liczba sag skandynawskich przetłumaczonych i upowszechnionych zarówno w całości, jak i we fragmentach.

1807

1. Snorri Sturluson: *Edda czyli Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* / tł. Joachim Lelewel. – Wilno : J. Zawadzki. – 55, XV, [1] s. ; 21 cm.

1828

2. Snorri Sturluson: *Edda : to jest Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* / tł. Joachim Lelewel. – Wyd. 2. – Wilno : J. Zawadzki. – 226 s., [2] s. tabl. ; 24 cm.

1931

3. *Saga o Gislím wyjętym spod prawa i inne sagi islandzkie* / oprac. Artur Górski. – Warszawa : Dom Książki Polskiej. – 373 s. ; 20 cm.

1960

4. *Sagi islandzkie* / oprac. Artur Górski ; il. Maria Hiszpańska-Neumann. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza. – 288 s., [8] k. tabl. ; 21 cm. – Zawiera: Saga o Hawardzie z fiordu lodowego, Saga o Hrafnelu, ofiarniku Freja, Saga o Gudrun, Saga o Gislím wyjętym spod prawa, Gunnlaug żądło węzowe, Saga o Torsteinie Obitym.

1968

5. *Saga o Gunnlaugu Wężowym Języku* / tł. Apolonia Załuska-Strömberg. – Wrocław : Zakład im. Ossolińskich. – LIII, [1], 72, [2] s., [4] s. tabl. : fot., il., mapa ; 18 cm. – (Biblioteka Narodowa. Seria 2, ISSN 0406-0636 ; nr 157).
6. *Saga o Njalu* / tł. Apolonia-Załuska-Strömberg ; oprac. Graf. Maria Hiszpańska-Neumann. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie. – 359 s., [12] k. tabl. : rys. ; 25 cm. – (Seria Dzieł Pisarzy Skandynawskich).

1973

7. *Saga rodu z Laxdal* / tł. Apolonia Załuska-Strömberg ; posł. Gerard Labuda; il. drzewor. Maria Hiszpańska-Neumann. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie. – 214, [2] s., [6] k. tabl., [1] k. tabl. złoż. : il. ; 25 cm. – (Seria Dzieł Pisarzy Skandynawskich).

1974

8. *Saga o Egilu* / tł. Apolonia Załuska-Strömberg ; posł. Gerard Labuda ; il. drzewor. Maria Hiszpańska-Neumann. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie. – 247 s., [6] k. rys., [1] k. tabl. złoż. : il. ; 25 cm. – (Seria Dzieł Pisarzy Skandynawskich).

1984

9. Ara Fródha: *Islendingabók* / tł., przedm. Leon Ter-Oganjan, Stefan Ziętowski. – Warszawa : Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej. – 15 s., [20] s. tabl. ; 20 cm. – (Materiały o Islandii). – Prawidłowa forma nazwiska autora: Ari Thorgilsson. – Wydano z okazji 40-lecia niepodległości Republiki Islandii.

1986

10. *Edda poetycka* / tł. i oprac. Apolonia Załuska-Strömberg. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich. – LX, 416 s. ; 17 cm. – (Biblioteka Narodowa. Seria 2, ISSN 0406-0636 ; nr 214). – ISBN 83-04-01852-7. – ISBN 83-04-02222-2.

2006

11. *Saga o Grenlandczykach ; Saga o Eryku Rudym* / tł., oprac. i wstęp Anna Waško. – Kraków : Księgarnia Akademicka. – 94, [1] s., [2] s. tabl. : il. ; 21 cm. – ISBN 83-7188-806-6.
12. Snorri Sturluson: *Nowa Edda czyli Edda młodsza albo prozaiczna* / przeł. Joachim Lelewel ; wstęp hist. Andrzej Sarwa. – Wyd. 2. – Sandomierz : Wydawnictwo Mandragora. – 92 s. ; 21 cm. – ISBN 83-60276-14-5. – ISBN 978-83-60276-14-3.
13. Snorri Sturluson: *Nowa Edda czyli Edda młodsza albo prozaiczna w przekładzie Joachima Lelewela oraz fragmenty oryginału islandzkiego Snorra-Edda, Prósaedda* / wstęp Andrzej Sarwa. – Sandomierz : Wydawnictwo

Mandragora. – 84 s. ; 21 cm. – Tekst Eddy prozaicznej wydano na podst. ed.: Joachim Lelewel, Edda: to jest Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców, Wilno 1828. Fragm. tekstu isl. pochodzą z: Snorra-Edda: formli, gyfaginning, textar fjugurra meinhandrita. – ISBN 83-60276-07-2.

2007

14. *Saga o Hónsa-Thórim* / przeł. Filip Kuklewski. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 52 s. ; 15 cm. – ISBN 978-83-60276-48-8.
15. Snorri Sturluson: *Nowa Edda czyli Edda młodsza albo prozaiczna* / przeł. Joachim Lelewel ; wstęp hist. Andrzej Sarwa. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 94, [1] s. : il. ; 21 cm. – ISBN 978-83-60276-25-9.
16. Snorri Sturluson: *Nowa Edda czyli Edda młodsza albo prozaiczna oraz fragmenty oryginału islandzkiego Snorra-Edda, Prósaedda* / przeł. Joachim Lelewel ; wstęp hist. Andrzej Sarwa. – Wyd. 3. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 91 s. ; 21 cm. – (Religijne i Historyczne Teksty Źródłowe). – ISBN 978-83-60276-25-9.

2008

17. *Opowieść o Audunie z Zachodnich Fiordów* / przeł. Marta Rey-Radlińska. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 50 s. ; 15 cm. – ISBN 978-83-60276-97-6.
18. *Saga o Halfdanie synu Eysteinna* / przeł. Filip Kuklewski. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 60 s. ; 15 cm. – ISBN 978-83-60276-78-5.
19. Snorri Sturluson: *Edda czyli Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* / tł. Joachim Lelewel – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 55, XV, [2] s. ; 20 cm. – ISBN 978-83-60276-46-4.

2009

20. *Edda starsza poetycka* / przeł. Joachim Lelewel ; red. t. Władysław Kot. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 115, [2] s. ; 21 cm. – (Biblioteka Tradycji Europejskiej ; nr 4). – ISBN 978-83-62173-05-1.
21. *Opowieść o Norna-Geście* / tł. i oprac. Renata Leśniakiewicz. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 64 s. ; 15 cm. – ISBN 978-83-7639-019-2.
22. *Saga o Halfdanie synu Eysteinna* / przeł. Filip Kuklewski ; wstęp Renata Leśniakiewicz. – Wyd. 2 popr. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 41 s. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 2). – ISBN 978-83-7639-058-1.
23. *Saga o Hónsa-Thórim* / przeł. Filip Kuklewski. – Wyd. 2. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 42 s. : il. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 4). – ISBN 978-83-62173-74-7.
24. *Saga o Völsungach* / tł. i oprac. Renata Leśniakiewicz. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 110 s. : il. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 1). – ISBN 978-83-7639-042-0.
25. Snorri Sturluson: *Edda czyli Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* / tł. Joachim Lelewel. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. –

- 55, XV, [2] s. : err. ; 21 cm. – (Biblioteka Tradycji Europejskiej ; nr 6). – ISBN 978-83-62173-07-5.
26. Snorri Sturluson: *Edda młodsza prozaiczna* / przeł. Joachim Lelewel ; wstęp Andrzej Sarwa. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 94, [1] s. : il. ; 21 cm. – (Biblioteka Tradycji Europejskiej ; nr 5). – ISBN 978-83-62173-06-8.

2010

27. *Opowieść o Norna-Geście* / tł. i oprac. Renata Leśniakiewicz. – Wyd. 2, popr. i uzup. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – IX, [1], 32 s. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 3). – ISBN 978-83-62173-25-9.
28. *Saga o Viga-Grumie* / tł. i oprac. Łukasz Malinowski. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 109 s. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 5). – ISBN 978-83-62173-22-8.

2011

29. *Saga o Hallfredzie skaldzie kłopotliwym* / wstęp, tł. i koment. Jakub Morawiec. – Wrocław : CHRONICON ; Katowice : Uniwersytet Śląski. – 168, [2] s. ; 21 cm. – (Fontes – Translationes ; 1). – ISBN 978-83-932771-5-5.
30. *Saga o wikingach z Jom : według Carla Christiana Rafna* / tł. i koment. Jan Wołucki. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 168, [2] s. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 6). – ISBN 978-83-62661-47-3.

2012

31. *Edda starsza – poetycka* ; Snorri Sturluson: *Edda młodsza - prozaiczna* / przeł. Joachim Lelewel ; wstęp Andrzej Sarwa. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – 153, [4] s. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 7). – ISBN 978-83-62661-74-9.
32. Oddr Snorrason: *Saga o Olafie Tryggvasonie* / tł., oprac. i wstęp Anna Waško. – Kraków : Księgarnia Akademicka. – 164 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-7638-269-2.

2013

33. Ari Thorgilsson: *Księga Islandczyków = Íslendingabók* / tł., wstęp i oprac. Artur Foryt. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – XXXII, 73, [2] s. : il. ; 21 cm. – (Biblioteka Tradycji Europejskiej ; nr 43). – ISBN 978-83-62661-80-0.
34. Oddr Snorrason: *Saga o Olafie Tryggvasonie* / tł., oprac. i wstęp Anna Waško. – Kraków : Księgarnia Akademicka. – 171 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-7638-269-2.

2015

35. *Norweska księga królów*. T. 1 / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 300 s. ; 22 cm. – ISBN 978-83-272-3734-7. – ISBN 978-83-65061-04-1.
36. *Norweska księga królów*. T. 2 / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 352 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-272-3734-7. – ISBN 978-83-65061-05-8.
37. Snorri Sturlason: *Księga królów*. T. 1 / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 304 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-272-3734-7. – ISBN 978-83-65061-07-2.
38. Snorri Sturlason: *Księga królów*. T. 2 / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 378 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-272-3734-7. – ISBN 978-83-65061-08-9.
39. Snorri Sturlason: *Księga królów*. T. 3 / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 378 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-272-3734-7. – ISBN 978-83-65061-09-6.

2016

40. Ari Thorgilson: *Księga osadnictwa* / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 247 s. ; 22 cm. – Zawiera także fragmenty tekstów innego autorstwa. – ISBN 978-83-65061-11-9.
41. *Księga królów Danii : saga o wikingach z Jomsburga* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 192 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-10-2.
42. *Opowieść o Sörlim albo Saga o Hedinie i Högnim* / tł. i oprac. Renata Leśniakiewicz-Drzymała. – Sandomierz : Wydawnictwo Armoryka. – XI, [1], 26 s. ; 21 cm. – (Sagi Islandzkie ; 8). – ISBN 978-83-8064-193-8.

2017

43. *Islandzkie sagi starożytne* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 308 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-21-8.
44. *Saga o Godzie Snorrim* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 126 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-15-7.
45. *Saga o Gretirze Wyklętym* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 246 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-16-4.
46. *Saga o jarlach z Orkadów* / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 212 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-26-3.
47. *Saga o ludziach z Doliny Łososi* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 220 s. ; 22 cm. – ISBN 978-83-65061-23-2.
48. *Saga o mądrym Njalu* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 357 s. ; 22 cm. – ISBN 978-83-65061-22-5.

49. *Saga o rodzie Sturlungów* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 280, [1] s. : il. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-13-3978-83-65061-13-3.
50. *Saga o Skaldzie Egilu* / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 238 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-28-7.
51. *Saga o Thidreku z Bern* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 385 s. ; 22 cm. – ISBN 978-83-65061-20-1.
52. *Sagi baśniowe* / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 350 s. ; 21 cm. – Zawartość: Saga o Sigurdzie Thöglim, Saga o Remundzie synu cesarza, Saga o królu Floresie i jego synach, Saga o Vilmundzie Vidutanie, Saga o Damustim, Saga o Ali Flekku. – ISBN 978-83-65061-25-6.
53. *Sagi z Grenlandii i Wysp Owczych* / tł. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 310 s. ; 21 cm. – Zawiera: Saga o Braciach Sprzyśnięzonych, Saga o ludziach z Wysp Owczych, Saga o ludziach z Floi. – ISBN 978-83-65061-77-5.
54. Snorri Sturluson: *Edda* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 224 s. ; 22 cm. – 978-83-65061-14-0.

2018

55. *Sagi prehistoryczne* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 307 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-6506137-9.
56. *Sagi z Zachodniego Nordlandu* / tł., kom., red. Henryk Pietruszczak. – Zgorzelec : Henryk Pietruszczak. – 298 s. ; 21 cm. – ISBN 978-83-65061-31-7.

Literatura

- Biblioteka Narodowa. Pobrane z: <https://wydawnictwo.ossolineum.pl/products/category/biblioteka-narodowa2> (22.04.2019).
- Bieńkowska, B., Maruszak, E. (2005). *Książka na przestrzeni dziejów*. Warszawa: Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej im. Heleny Radlińskiej.
- Cele i misja: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Pobrane z: <https://wydawnictwo.us.edu.pl/node/19073> (27.04.2019).
- Dom Książki Polskiej: hurtownia dla księgarzy i wydawców : spółka akcyjna* (1922). Warszawa: Tłocznia Wł. Łazarskiego.
- Elektroniczna Baza Bibliografii Estreichera (EBBE). Pobrane z: <https://www.estreicher.uj.edu.pl/home/> (14.01.2019).
- Henryk Pietruszczak. Pobrane z: <https://sites.google.com/site/henrykpietruszcak/> (22.04.2019).
- Księgarnia Akademicka. Pobrane z: http://akademicka.pl/index.php?tekst=pl_o_nas&a=1 (24.04.2019).

- Morawiec, J., Neubauer, Ł. (red.) (2015). *Sagi islandzkie: zarys dziejów literatury staronordyckiej*. Warszawa: PWN.
- O nas: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza. Pobrane z: <https://lsw.pl/content/4-o-nas> (23.04.2019).
- Pelczar, M. (1972). ZAWADZKI I. Józef. W: I. Treichel (red.), *Słownik pracowników książki polskiej* (s. 1010–1012). Warszawa; Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Powrót Serii Dzieł Pisarzy Skandynawskich. Pobrane z: <http://www.wydawnictwopoznanskie.com/PL-H40/wydarzenia/207/powrot-serii-dziel-pisarzy-skandynawskich.html> (26.04.2019).
- Przewodnik Bibliograficzny. Pobrane z: <https://www.bn.org.pl/bibliografie/bibliografia-narodowa/przewodnik-bibliograficzny/numery-do-pobrania/> (dostęp: 14.01.2019).
- Rey-Radlińska, M. (2009). Sagi islandzkie i ich przekłady na język polski. W: A. Achtełik, D. Halmera (red.), *Na polsko-skandynawskich ścieżkach kultury: praca zbiorowa* (s. 35–52). Rybnik: Stowarzyszenie Humanistyczne Europa, Śląsk, Świat Najmniejszy; Zabrze: Muzeum Górnictwa Węglowego.
- Sagi islandzkie*. (1960). Artur Górski (przekład). Warszawa: Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza.
- Sturluson, S. (1807). *Edda czyli Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców*. J. Lelewel (przekład). Wilno: Józef Zawadzki. Pobrano z: <https://polona.pl/item/edda-czyli-ksiega-religii-dawnych-skandynawii-mieszkanco-w,MTQ0NTk3/2/#info:metadata> (20.03.2019).
- Sturluson, S. (1828). *Edda to jest Księga religii dawnych Skandynawii mieszkańców* (wyd. 2). J. Lelewel (przekład). Wilno: Józef Zawadzki. Pobrane z: *Polona*. <https://polona.pl/item/edda-to-jest-ksiega-religii-dawnych-skandynawii-mieszkanco-w,NjEwMzAz/4/#info:metadata> (20.03.2019).
- Sobkowiak, W. (1972). LELEWEL Joachim. W: I. Treichel (red.), *Słownik pracowników książki polskiej* (s. 504–505). Warszawa ; Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Stieblin-Kamiński, M. (1982). *Ze świata sag*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Suchodolska, E., Żydanowicz, Z. (1971). *Bibliografia polskich przekładów z literatury pięknej krajów skandynawskich*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskie.
- Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej. Pobrane z: <https://kontynent-warszawa.pl/miejsca/15822-towarzystwo-przyjazni-polsko-islandzkiej> (24.04.2019).
- Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej. W: Krajowy Rejestr Sądowy. Pobrane z: <https://rejestr.io/krs/135575/towarzystwo-przyjazni-polsko-islandzkiej> (24.04.2019).

Uchwała Rady Ministrów z dnia 21 listopada 1949 r. w sprawie połączenia Spółdzielni Wydawniczych „Wydawnictwo Ludowe” i „Chłopski Świat”. *Monitor Polski* 1949, nr A –90, poz. 1089.

Wydawnictwo Armoryka. Pobrane z: <http://armoryka.pl/> (20.04.2019).

Wydawnictwo CHRONICON. Pobrane z: <http://chronicon.pl/regulamin.php> (27.04.2019).

Wydawnictwo i Księgarnia Internetowa Armoryka. (Nazwa ciała zbiorowego).
Pobrane z: <https://katalog.chat.edu.pl/cgi-bin/koha/opac-authoritiesdetail.pl?authid=1699487> (20.04.2019).

Wydawnictwo Ossolineum. Pobrane z: <https://wydawnictwo.ossolineum.pl/home/> (dostęp: 23.04.2019).

Wydawnictwo Poznańskie. Pobrane z: <http://www.wydawnictwopoznanskie.com/PL-H6/o-wydawnictwie.html> (25.04.2019).

Tekst w wersji poprawionej wpłynął do redakcji 8 maja 2020 r.

Zuzanna Czarnota

A first-year student of Scientific Information and Library Studies

Institute of Culture Studies

University of Silesia in Katowice

e-mail: z.m.czarnota@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-7395-0531>

Editions of the Scandinavian sagas in Poland – The analysis of the press offer

Abstract: The article discusses the Old Scandinavian literature, especially Scandinavian sagas (the Polish translations published in traditional form and studies of old Scandinavian literature, with the exception of electronic translations and fragments of works) and analyses the works with regard to their publishers. The main objective of the article is to present the history of Scandinavian literature in Poland. Applying bibliographic method and literature analysis criticism as well as statistical analysis, the authors have examined and analysed the offer of Polish publishing houses offering Old Scandinavian literature since the 19th century, including publishing series on sagas such as “Seria Dzieł Pisarzy Skandynawskich” [Series of Works by Scandinavian Writers] of Poznań Publishing House or “Materiały o Islandii” [Materials on Iceland] of Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Islandzkiej [Society of Polish-Icelandic Friendship]. As it has been established, more than one hundred years have passed since the first publishing records from the beginning of the 19th century to subsequent publishing initiatives.

Keywords: Old Scandinavian literature. Poland. Publishing. Saga. Scandinavian saga. Translation studies